

Bakgrund

Matbordet är en av de mest betydelsefulla platserna för människan, troende som icke troende, och är därför helt naturligt ett känsligt område att beröra. När det sedan gäller de troende är de flesta övertygade om att Jesus för snart 2 000 år sedan upphävde matbuden i moseböckerna och förklarade produkter som korv (av gris), leverpastej, kassler, skaldjur, blodpalt m.m. för rena och därför lämpliga som mat. Men faktum är att en sådan övertygelse inte har sin grund i Bibeln utan är ett resultat av framför allt två saker: Det första är att man rycker bibeltexter ut ur sina sammanhang istället för att studera dem i ljuset av hela Bibeln. Det andra är att man läser dessa texter med ett alltför västerländskt tänkande. Att använda sig av tjocka västerländska "glasögon" vid en läsning av den österländsk bok Bibeln faktiskt är, kan det lätt leda till att felaktiga tolkningar görs av det man läser.

För att undvika onödiga missförstånd behöver det klargöras redan från början vilka syften de efterföljande artiklarna har. Det första är att visa, med Bibeln som grund, att de matbud Gud instiftade i moseböckerna inte har upphävts utan fortfarande är fullt gällande. Det andra är att visa varför Gud vill att vi skall följa dessa bud (tas upp mer ingående under *Avslutning*). Syftet är däremot *inte* att visa på en annan väg till frälsning (räddning) än den Gud redan har upprättat:

*"Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen skall berömma sig."*¹

Denna väg till frälsning gäller såväl judar som icke-judar, något även Petrus förklarade vid apostlamötet i Jerusalem: *"Vi tror att vi på samma sätt som de blir frälsta genom Herren Jesu nåd."*² Vi, på samma sätt som troende judar, har kommit in i det nya förbundet på grund av Guds nåd och inte på grund av gärningar. Men detta innebär inte automatiskt att buden i moseböckerna upphört att gälla för de troende. Paulus visade detta tydligt i sitt brev till de troende i Rom: *"Sätter vi då lagen ur kraft genom tron? Nej, inte alls! Vi upprätthåller lagen."*³ Han skrev alltså att tron upprätthåller Guds Lag (*toráh*) och inte tvärtom. En stor betydelseskillnad. Här vill förmodligen många kontra med Paulus ord längre fram i samma brev att *"Kristus är lagens slut [télos] ..."*⁴ Men det många inte känner till är att det grekiska ordet *télos* inte bara har betydelsen "slut" utan även "mål" och "syfte" (jmf. 1 Petr. 1:9). Satsen ovan kan därför översättas på följande sätt: *"Kristus är lagens mål (syfte) ..."* Kristus var med andra ord den person Lagen (*toráh*) undervisade om (pekade mot), han som en dag skulle utgöra grunden för det nya förbundet *"... till rättfärdighet för var och en som tror"*.⁵

En annan sak som behöver klargöras redan här i bakgrunden är att ordet "lag" som förekommer på åtskilliga ställen i Gamla testamentet är en klumpig översättning av det hebreiska ordet *toráh*, vilket har de mer korrekta betydelseerna "instruktion" och "undervisning". Ett exempel som tydligt visar detta hittar vi i Ordspråksboken 1:8: *"... förkasta inte din mors undervisning [toráh]."* Hur många

---

¹ Efe. 2:8-9

² Apg. 15:11

³ Rom. 3:31

⁴ Rom. 10:4

⁵ Rom. 10:4

skulle här vilja översätta *toráh* med "lag"? Skulle inte en sådan översättning upplevas som ganska klumpig? Nej, här handlar det inte om en mors lag, utan om hennes undervisning till sin son.

För att på ett tydligt sätt visa att matbuden fortfarande gäller, är det fördelaktigt om vi studerar ett annat område av den kristna tron, nämligen budet om att ge tionde. Även om det i de flesta församlingar idag anses helt normalt att följa detta bud, är det ändå ett bud som härrör från moseböckerna och gäller Israels barn. Det står ingenstans i Nya testamentet att detta bud skulle gälla de hednatroende. Trots detta håller de flesta pastorer och ledare orubbligt fast vid att varje kristen skall ge fullt tionde. För att rättfärdiga detta pekar de på Abrahams tionde till Melkisedek eftersom detta utspelade sig långt innan Gud gav detta bud vid Sinai berg.⁶ Men om det nu är så att endast det som skedde innan tiden vid Sinai gäller för de kristna, borde inte då rimligen indelningen av rena och orena djur vara gällande? Som vi snart skall se tog Noa med sig sju par av de rena djuren in i arken och ett par av de orena. Uppenbarligen fanns denna indelning mellan rent och orent långt innan Gud instiftade det mosaiska förbundet vid Sinai.

Dessa församlingsledare poängterar även att tiondegivandet var ett så pass självklart bud på apostlarnas tid att en sådan uppmaning till de kristna aldrig behövde skrivas ner. Men den intressanta följdfrågan blir då: Vad mer fanns i moseböckerna som ansågs så pass självklart att det aldrig behövde skrivas ner? Var kanske matbuden en sådan självklarhet?

Ett annat favoritställe församlingsledare gärna använder sig av för att få in tiondet till församlingen kommer från Malaki bok. Där beskrivs hur Gud förmanade sitt folk Israel angående detta bud: "*Ni och hela folket stjal ifrån mig. För in allt tionde i förrådshuset, så att det finns mat i mitt hus.*"⁷ Med denna text som grund anklagas (mer eller mindre) församlingsmedlemmar för att stjäla från Gud om de inte ger sitt tionde. Men det märkliga är att dessa ledare alltid verkar missa vilka det är Gud talar till i Malaki bok, nämligen till Israels folk, ett folk man normalt inte anser sig tillhöra. Om nu församlingsledarna verkligen tycker att dessa verser gäller för deras medlemmar, bör då inte kapitlet efter också göra det?

*"Kom ihåg min tjänare Mose lag [toráh] som jag gav honom befallning om på Horeb, stadgarna och föreskrifterna som gäller hela Israel."*⁸

Här förmanade alltså Gud sitt folk att komma ihåg den *toráh* (undervisning) Han gav dem vid Horeb (Sinai). Logiskt sett borde Malaki 4:4 ha samma giltighet som Malaki 3:9-10 då de båda är av Gud. Om inte, vilken rätt har vi att plocka "godbitarna" för att därefter lämna kvar det som är obekvämt. Har Gud verkligen gett oss auktoritet att välja och vraka bland Hans fullkomliga ord? En annan text församlingsledare ibland använder sig av för att få in tiondet är från Matteusevangeliet:

"Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni ger tionde av mynta, dill och kummin men försummar det som är viktigast i lagen [nómos]:⁹ rätten, barmhärtigheten och troheten. Det ena borde ni göra utan att försumma det andra."¹⁰

---

⁶ 1 Mos. 14:18-20

⁷ Mal. 3:9-10

⁸ Malaki 4:4

⁹ Det grekiska ordet *nómos* utgör motsvarigheten till det hebreiska ordet *toráh*.

¹⁰ Matt. 23:23-24

Till att börja med talade Jesus här till *judiska* ledare och inte till icke-judar. Dessutom använde han sig av tiondet som *exempel* för att nå fram till den poäng han hade med sin undervisning. Men hur hade det sett ut om han istället hade använt sig av matbuden som exempel och inte budet om tiondegivandet? (Observera att texten nedan inte förekommer i Bibeln utan har gjorts av författaren enbart för att fungera som exempel):

*“Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni följer de **mosaiska matföreskrifterna** men försummar det som är viktigast i lagen ... Det ena borde ni göra utan att försumma det andra.”*

Om texten istället hade sett ut så här, hade man då som församlingsledare använt sig av den, eller hade den bestämt hänvisats till judarna? I så fall bör väl även originalversionen om tiondegivandet också bestämt hänvisas till judarna. Om inte, är det sannerligen befogat att börja praktisera ordet “hyckleri” i församlingarna lite oftare.

För att undvika missförstånd bör det avslutningsvis poängteras att författaren till denna artikel inte anser tiondegivandet som upphävt, lika lite som matbuden, utan anser de båda vara fullt gällande i dag. Gud är nämligen inte en Gud som ändrar sig från en stund till en annan. Gud upprättade sina bud för att de skulle stå orubbligt kvar, vilket Jesus bekräftade med orden att “*Skriften inte kan göras om intet*”.¹¹

Noa och syndafloden

En konsekvens av syndafallet var att “*jorden blev mer och mer fördärvad inför Gud och full av våld*”.¹² Gud beslutade därför att förgöra allt levande genom flodens vatten, vilket också senare skedde. Men Noa, som ensam hade funnit nåd inför Gud, blev tillsagd att bygga en ark till räddning för honom och hans familj, tillsammans med jordens alla djurarter:

*“Av alla **rena fyrfotadjur** skall du ta med dig sju par, hanne och hona, men av sådana **fyrfotadjur som inte är rena** ett par, hanne och hona. Likaså av himlens fåglar sju par, hanne och hona, för att en avkomma skall leva vidare över hela jorden.”*¹³

Här ser vi tydligt att indelningen mellan rena och orena djur fanns långt (nästan 1000 år) innan Gud gav sina instruktioner till Israels barn vid Sinai berg. Den fanns därför långt innan det judiska folket över huvudtaget existerade. Troligtvis fanns denna indelning i rena och orena djur redan från skapelsens början. I denna berättelse om Noa finns en intressant sak att fundera över: Hur visste Noa, när han samlade in djuren, vilka djur som var rena respektive orena? Varifrån hade han fått den kunskapen? Var det kanske så att eftersom han “*vandrade med Gud*”¹⁴ undervisade Gud honom om denna indelning under icke nertecknade samtal? Eller blev denna kunskap förmedlad verbalt ända från Adams tid, han som gav namn åt alla djuren? Hur som helst hade Noa denna kunskap

---

¹¹ Joh. 10:35

¹² 1 Mos. 6:11

¹³ 1 Mos. 7:2-3

¹⁴ 1 Mos. 6:9

långt innan Gud gav den till Israels barn vid Sinai. Detta visar att indelningen mellan rena och orena djur inte är specifikt knutet till varken det mosaiska förbundet eller det judiska folket. Istället gäller denna indelning alla människor eftersom Adam representerar hela människosläktet. Men vi skall även se på några ord i denna berättelse som faktiskt verkar visa att Guds matföreskrifter inte fanns på Noas tid:

*“Allt som rör sig och har liv skall ni ha till föda. Så som jag har gett er de gröna örterna ger jag er nu **allt detta**.”*¹⁵

Här verkar det onekligen som att inga djur är undantagna, rena som orena. Vi får dock utgå från att Noa och hans familj inte firade den nya epokens början med helstekt gris eller hund som huvudrätt. Eftersom det endast fanns ett par av de orena djuren i arken, hade grisen eller hunden (för många människans bästa vän) blivit utrotade innan de ens hade haft möjlighet att föröka sig. Men helt klart verkar denna text tala för att grisen, hunden etc. blev tillåtna som föda för människorna från och med den tidpunkten. Men varför gav då Gud en massa föreskrifter angående mat vid Sinai berg? Var det enbart för att lägga en tung börda på sitt folk? Nej, de bud Gud gav vid Sinai var till för att avskilja (helga) sitt folk (Israels folk) från alla andra folk. Men den stora frågan i detta sammanhang är om vi som troende icke-judar är kallade att äta ”allt som rör sig och har liv”, eller om vi är kallade att följa Guds matbud. Med tanke på att även vi är kallade att leva avskilda (helgade) liv borde det helt logiskt få vissa konsekvenser i vår livsföring (1 Petr. 1:14-16). Eller kan vi leva som alla andra folk och samtidigt vara avskilda för Gud (se under Avslutning)?

Som en viktig avslutning på denna bakgrund bör det poängteras att icke-judar inte verkar ha samma *förpliktelse* att uppfylla matbuden som det judiska folket har. Följaktligen blir det inte samma negativa konsekvenser för en icke-jude om han/hon bryter mot dessa bud jämfört med om en jude gör det. Dessutom blir inte olydnadens konsekvenser lika stora om man bor utanför Israels land jämfört med om man bor inom landets gränser. En text från 2 Kungaboken visar på denna skillnad:

*”Kungen i Assyrien lät folk komma från Babel, Kuta, Ava, Hamat och Sefarvajim och bosätta sig i Samariens städer i stället för Israels barn. Dessa tog Samarien i besittning och bosatte sig i städerna där. Men då de under den första tiden av sin vistelse där inte fruktade HERREN, sände HERREN lejon bland dem och dessa dödade några av dem. Man berättade detta för kungen i Assyrien och sade: ’De folk som du har fört bort och låtit bosätta sig i Samariens städer vet inte hur landets Gud skall dyrkas. Därför har han sänt lejon mot dem och dessa dödar dem nu, **eftersom de inte vet hur landets Gud skall dyrkas.**’ Då befallde kungen i Assyrien: ’Låt en av de präster som ni har fört bort därifrån resa tillbaka och bosätta sig där. Han skall lära dem hur landets Gud skall dyrkas.’”*¹⁶

Utifrån sammanhanget framgår det att dessa folkslag inte hade drabbats av hemsökelse utanför landets gränser. Men så fort de kom och bosatte sig i Israel började problemen. Lösningen på detta var för den assyriske kungen att sända en präst som skulle ”lära dem hur landets Gud skall dyrkas”. Det finns därmed en speciell koppling mellan landet Israel och Guds Torah.

---

¹⁵ 1 Mos. 9:3

¹⁶ 1 Kung. 17:24-27